

# QUAN HỆ GIỮA ĐẢNG CỘNG SẢN VIỆT NAM VỚI ĐẢNG CỘNG SẢN NHẬT BẢN (1975-1985)

PGS, TS NGUYỄN THỊ MAI HOA

TS PHẠM THỊ LƯƠNG DIỆU

*Đại học Quốc gia Hà Nội*

*Ngày nhận:*

27-5-2022

*Ngày thẩm định, đánh giá:*

2-6-2022

*Ngày duyệt đăng:*

6-6-2022

**Tóm tắt:** Sau chiến thắng mùa Xuân năm 1975, Việt Nam bước vào một thời kỳ mới, đất nước thống nhất cùng đi lên chủ nghĩa xã hội. Tuy nhiên, dưới tác động của các yếu tố khách quan, chủ quan, những năm 1975-1985, Việt Nam phải đối diện với những khó khăn to lớn trong quan hệ quốc tế. Do đó, một mặt, Đảng, Nhà nước Việt Nam tìm tòi và tiến hành đổi mới cục bộ; mặt khác, triển khai những bước đi cụ thể phá thế bao vây về ngoại giao, thúc đẩy quan hệ với các đối tác quan trọng trong khu vực, mà một trong những đối tác đó là Nhật Bản. Đó là một quá trình hết sức phức tạp, gắn liền và là một phần quan trọng thông qua quan hệ giữa Đảng Cộng sản Việt Nam với Đảng Cộng sản Nhật Bản.

**Từ khóa:**

*Đảng Cộng sản Việt Nam;*

*Đảng Cộng sản Nhật Bản;*

*1975-1985*

## 1. Quan hệ chính trị

Trên quan điểm “tranh thủ những điều kiện quốc tế thuận lợi để nhanh chóng hàn gắn những vết thương chiến tranh, khôi phục và phát triển kinh tế, phát triển văn hóa, khoa học - kỹ thuật, củng cố quốc phòng, xây dựng cơ sở vật chất - kỹ thuật của chủ nghĩa xã hội”<sup>1</sup>, Đảng Cộng sản Việt Nam chủ trương: “thiết lập và mở rộng quan hệ bình thường giữa Việt Nam với tất cả các nước có chế độ xã hội khác nhau trên cơ sở tôn trọng độc lập, chủ quyền, bình đẳng và hai bên đều có lợi”<sup>2</sup>; từ đó, đặt mục tiêu xây dựng quan hệ kinh tế với

Nhật Bản, “tranh thủ viện trợ của Nhật phục vụ việc xây dựng kinh tế”<sup>3</sup>.

Về phía Nhật Bản, quốc gia này cũng xem xét tình hình phát triển của Việt Nam, khả năng thanh toán, chính sách đối với Đông Nam Á để cân nhắc mức độ quan hệ và bước đi cho phù hợp<sup>4</sup>. Phân tích những động thái của Chính phủ Nhật Bản, Đảng quyết định tìm kiếm mọi yếu tố thuận lợi, tạo ra những bước đột phá đầu tiên trong củng cố quan hệ với Nhật Bản, trước hết là quan hệ với Đảng Cộng sản Nhật Bản - một đảng phái chính trị có ảnh hưởng và vai trò ngày càng quan trọng

trong đời sống chính trị của Nhật Bản<sup>5</sup>, có quan hệ lâu đời với Đảng Cộng sản Việt Nam<sup>6</sup>.

Thực hiện mục tiêu trên, Đảng Cộng sản Việt Nam chủ trương hợp tác chặt chẽ với Đảng Cộng sản Nhật Bản, củng cố quan hệ gắn bó giữa hai Đảng, trước tiên thông qua các chuyến viếng thăm nhân các dịp quan trọng, các ngày lễ, các ngày kỷ niệm... Năm 1976, khi tổ chức Đại hội IV, Đảng Lao động Việt Nam đã mời đại diện Đảng Cộng sản Nhật Bản tới tham dự. Phát biểu chào mừng Đại hội, ông Fuwa - quyền Chủ tịch Đoàn kiêm Trưởng Ban Bí thư Đảng Cộng sản Nhật Bản khẳng định tình đoàn kết trên tinh đồng chí giữa hai Đảng đã được thử thách qua thời gian, “nhất định sẽ được tiếp tục phát triển và tiếp tục trở thành trụ cột bền vững của tình hữu nghị và đoàn kết giữa nhân dân hai nước”<sup>7</sup>. Đảng Cộng sản Việt Nam cũng cử đại diện tham dự các Đại hội XIV (1977), XV (1980), XVII (1985)<sup>8</sup> của Đảng Cộng sản Nhật Bản, nhằm làm cho Đảng Cộng sản Nhật Bản hiểu rõ hơn tình hình Việt Nam, đường lối của Đảng, chính sách của Nhà nước Việt Nam; đồng thời, tranh thủ sự đồng tình, ủng hộ của các lực lượng dân chủ tiến bộ Nhật Bản đối với sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc của nhân dân Việt Nam. Phát biểu tại Đại hội XIV (1977) của Đảng Cộng sản Nhật Bản, Trưởng đoàn, đồng chí Lê Văn Lương đã nhắc lại sự ủng hộ nhiệt thành, quý báu của Đảng Cộng sản Nhật Bản đối với Việt Nam trong những năm kháng chiến chống Mỹ cũng như sau năm 1975, đánh giá cao sự ủng hộ, giúp đỡ quý báu đó, tin tưởng rằng hai Đảng và nhân dân hai nước phát huy tình đoàn kết, tiếp tục ủng hộ, giúp đỡ lẫn nhau những chặng đường sắp tới<sup>9</sup>. Khi Đại hội XV (1980) của Đảng Cộng sản Nhật Bản xác định: Đại hội này có ý nghĩa quan trọng đối với sự nghiệp đấu tranh trong suốt những năm 1980<sup>10</sup>, nhằm tăng cường hơn nữa uy tín, ảnh hưởng của Đảng ở trong nước cũng như trên thế

giới<sup>11</sup>, Đảng Cộng sản Việt Nam đã lên kế hoạch ủng hộ Đảng Cộng sản Nhật Bản. Năm 1985, Đại hội XVII của Đảng Cộng sản Nhật Bản được tổ chức vào thời điểm kỷ niệm lần thứ 40 kết thúc Chiến tranh thế giới II, Hiroshima và Nagasaki bị ném bom nguyên tử, Đảng Cộng sản Việt Nam hết sức coi trọng việc cử đoàn sang dự cũng như tiến hành các kế hoạch tuyên truyền, ủng hộ Đảng Cộng sản Nhật Bản. Việt Nam ca ngợi vai trò tiên phong của Đảng Cộng sản Nhật Bản trong cuộc đấu tranh vì độc lập, hòa bình, dân chủ và tiến bộ xã hội; ca ngợi tình đoàn kết hữu nghị giữa hai Đảng và nhân dân hai nước; tranh thủ tối đa sự ủng hộ của Đảng Cộng sản Nhật Bản đối với công cuộc xây dựng đất nước của Việt Nam.

Trong các chuyến tham dự Đại hội Đảng Cộng sản Nhật Bản, đoàn Việt Nam tích cực tranh thủ các hoạt động bên ngoài, tìm hiểu một số vấn đề kinh tế và tham quan một số cơ sở sản xuất, nhà máy sản xuất công nghệ cao, cảng biển...; tham dự và phát biểu ý kiến tại các cuộc mít tinh quần chúng do Đảng Cộng sản Nhật Bản tổ chức; tiếp xúc với giới báo chí<sup>12</sup>... Trong các cuộc gặp gỡ chính thức cũng như không chính thức, lãnh đạo Đảng Cộng sản Nhật Bản đều bày tỏ sự cảm ơn Đảng Cộng sản Việt Nam đã cử các đoàn cấp cao sang dự các Đại hội và sự ủng hộ nhiệt thành đối với Đảng Cộng sản Nhật Bản trên nhiều phương diện.

Cùng chung mục tiêu đấu tranh cho một thế giới công bằng, bình đẳng, hòa bình và tiến bộ, Đảng Cộng sản Nhật Bản luôn thể hiện rõ tinh thần đoàn kết và ủng hộ Việt Nam. Đảng Cộng sản Nhật Bản coi việc kết nạp Việt Nam vào Liên Hợp quốc là một việc hiển nhiên, yêu cầu các nước có liên quan phải có thái độ tích cực trong vấn đề này. Đảng Cộng sản Nhật Bản có thái độ trọng thị trong các dịp kỷ niệm, sinh hoạt chính trị quan trọng của Việt Nam như ngày Quốc khánh, ngày giải phóng miền Nam...

Vào những thời điểm khó khăn nhất, khi Việt Nam bị các thế lực thù địch xuyên tạc nhiệm vụ quốc tế giúp đỡ Campuchia, lên án Việt Nam “xâm lược Campuchia”, Đảng Cộng sản Nhật Bản đã có những hành động thiết thực ủng hộ Việt Nam. Đảng Cộng sản Nhật Bản ủng hộ việc Việt Nam đưa quân vào Campuchia, coi đó là một hành động phù hợp với đạo nghĩa và luật pháp quốc tế<sup>13</sup>. Khi Trung Quốc cho quân đánh sang các tỉnh biên giới phía Bắc Việt Nam, Đảng Cộng sản Nhật Bản đã có phản ứng rất sớm và quyết liệt. Các bài phát biểu của lãnh đạo Đảng Cộng sản Nhật Bản, các bài viết trên báo chí của Đảng Cộng sản Nhật Bản (nhất là báo *Akahata*<sup>14</sup>) đồng loạt thể hiện lập trường mạnh mẽ và cứng rắn, lên án gay gắt thái độ sô vanh (Chauvinism) nước lớn của Trung Quốc, bình luận tốt và đưa tin tức về Việt Nam chi tiết, đều đặn<sup>15</sup>. Đảng Cộng sản Nhật Bản cử ông Oada, Ủy viên dự khuyết Trung ương Đảng, Phó Tổng Biên tập báo *Akahata* sang Việt Nam để đưa tin tức về cuộc chiến tranh biên giới Trung - Việt. Đặc biệt, ông Takano, Phóng viên báo *Akahata* thường trú tại Hà Nội đã hy sinh tại Lạng Sơn khi đang làm nhiệm vụ<sup>16</sup>.

Đảng Cộng sản Nhật Bản còn tham mưu, góp ý, cung cấp tài liệu quan trọng về Chính phủ Nhật Bản cho Đảng Cộng sản Việt Nam trong quá trình hoạch định chính sách ngoại giao, thúc đẩy quan hệ với Chính phủ Nhật Bản. Đảng Cộng sản Nhật Bản còn góp phần không nhỏ vào việc đấu tranh đòi Chính phủ Nhật Bản thực hiện viện trợ Việt Nam theo như cam kết và giải quyết vấn đề nợ của Chính quyền Sài Gòn để lại<sup>17</sup>.

## 2. Quan hệ kinh tế, khoa học - kỹ thuật, hợp tác thông tin - truyền thông

Ngoài sự gắn bó tương đối mật thiết trong quan hệ chính trị, Đảng Cộng sản Việt Nam và Đảng Cộng sản Nhật Bản còn hết sức quan tâm đến quan hệ kinh tế, khoa học - kỹ thuật, hợp tác trên

linh vực thông tin - tuyên truyền và giúp đỡ Việt Nam về vật chất.

Tháng 10-1977, trong dịp sang dự Đại hội của Đảng Cộng sản Nhật Bản, Chủ nhiệm Ủy ban Khoa học và Kỹ thuật Nhà nước kiêm Phó Chủ nhiệm Ủy ban Kế hoạch Nhà nước Trần Quỳnh đã trao danh mục các vấn đề về khoa học - kỹ thuật đề nghị Đảng Cộng sản Nhật Bản giúp đỡ. Tháng 8-1978, theo yêu cầu của Việt Nam, Đảng Cộng sản Nhật Bản đã cử đoàn khảo sát cơ giới hóa nông nghiệp sang làm việc với Bộ Nông nghiệp Việt Nam, khảo sát thực địa, tham quan các địa phương và có những đóng góp bổ ích cho Việt Nam nhằm phát triển nông nghiệp và đưa ra những đề nghị cụ thể về kế hoạch tiếp tục hợp tác trên lĩnh vực này<sup>18</sup>.

Năm 1979, khi đoàn Đại biểu Đảng Cộng sản Nhật Bản sang thăm Việt Nam, Đảng Cộng sản Việt Nam đề nghị giúp đỡ cung cấp một số nguyên vật liệu, cũng như các tài liệu cần thiết về kiến trúc nhà nông thôn, lưới đánh cá, biện pháp chống chua, mặn đối với đất, sản xuất đèn huỳnh quang, sản xuất một số loại thép đặc biệt, bản đồ hải sản vùng Đông Nam Á và Tây Thái Bình Dương, bản đồ nước ngầm ở miền Nam Việt Nam...<sup>19</sup>. Đảng Cộng sản Nhật Bản đã cử 30 chuyên gia sang giúp Việt Nam, trong đó có 10 chuyên gia ngắn hạn (1 tháng) thuộc các ngành kiến trúc, máy lạnh, đóng tàu, siêu âm dò cá và 15 chuyên gia dài hạn (3 năm) để thí nghiệm nuôi tôm, nuôi hàu và dạy tiếng Nhật...; nhận 18 cán bộ Việt Nam sang Nhật Bản thực tập, khảo sát và nghiên cứu (nông nghiệp, kiến trúc, y học, học tiếng Nhật)<sup>20</sup>.

Đảng Cộng sản Nhật Bản luôn cố gắng tìm cách giúp đỡ Việt Nam, nhất là trong việc tìm kiếm các loại giống cây trồng phổ biến có năng suất cao như lúa, ngô, đậu nành, rau, tầm, hàu... và một số thiết bị nuôi tôm, hàu, lai tạo giống rau<sup>21</sup>. Trên lĩnh vực thương mại, hàng loạt các công ty như: Mutsimi, Việt-Lào-Cam/Velk, Marusa... hoạt

động với danh nghĩa tư nhân, nhưng có sự lãnh đạo hoặc chịu ảnh hưởng của Đảng Cộng sản Nhật Bản được thành lập để buôn bán với Việt Nam nói riêng và các nước Đông Dương nói chung. Các công ty này hợp tác chặt chẽ và hoạt động khá hiệu quả.

Đảng Cộng sản Nhật Bản còn nhiệt tình giúp đỡ các đoàn của Việt Nam sang hoạt động ở Nhật Bản và luôn đi đầu trong phong trào ủng hộ Việt Nam với nhiều hình thức sinh động, phong phú, điển hình là phong trào quyên góp giúp Việt Nam. Trong đó, dưới sự dẫn dắt của Đảng Cộng sản Nhật Bản, phong trào phụ nữ Nhật Bản đã quyên góp, giúp Việt Nam 100 triệu yên; phong trào thanh niên quyên tiền, vật dụng cho một số trường phổ thông Việt Nam<sup>22</sup>... Tháng 11-1978, Đảng Cộng sản Nhật Bản gửi tặng nhân dân vùng bị lũ lụt của Việt Nam một số thuốc men<sup>23</sup>.

Trên lĩnh vực báo chí - truyền thông, báo *Nhân dân* của Đảng Cộng sản Việt Nam hợp tác với báo *Akahata* của Đảng Cộng sản Nhật Bản. Năm 1984, Đảng Cộng sản Nhật Bản cử ông Kobayashi sang làm đại diện của Đảng kiêm Phân xã trưởng Phân xã báo *Akahata* tại Hà Nội và mong muốn báo *Nhân dân* giúp đỡ hoạt động của Phân xã báo *Akahata* tại Hà Nội.

Tháng 11-1984, đảng viên Đảng Cộng sản Nhật Bản, thương gia Nhật Bản Sato sang thăm Việt Nam. Bàn bạc, thảo luận với Phó Vụ trưởng Vụ Tư bản chủ nghĩa Lê Mai, ông Sato cho rằng cần đẩy mạnh hơn nữa công tác tuyên truyền gắn với cải tiến hệ thống thông tin, mời các phóng viên báo chí đến thăm và đưa những thông tin đầy đủ, khách quan về Việt Nam, tránh tình trạng các tin tức về các nước Đông Dương, trong đó có Việt Nam trên báo chí Nhật Bản bị bóp méo. Thay mặt Đảng Cộng sản Nhật Bản, ông Sato hứa sẽ giới thiệu cho Việt Nam những phóng viên có năng lực; đồng thời hỗ trợ Việt Nam trong việc cải tiến

hệ thống thông tin, nhập những thiết bị như máy điện thoại, tổng đài với giá rẻ<sup>24</sup>.

### 3. Một số nhận xét

Những năm 1975-1985, trong bối cảnh đất nước bị bao vây, cấm vận và đang chịu sức ép chiến tranh từ hai đầu biên giới, việc tháo gỡ những khó khăn, thúc đẩy quan hệ bang giao với các nước trong khu vực, nhất là với Nhật Bản - một trong ba trung tâm kinh tế của thế giới, trở thành bài toán lớn đối với Đảng và Nhà nước Việt Nam. Để giải bài toán ấy, Đảng, Nhà nước Việt Nam đã đưa ra nhiều giải pháp khác nhau; trong đó đặc biệt là việc phát huy quan hệ với Đảng Cộng sản Nhật Bản - “một đảng có tính quần chúng mạnh mẽ, có vai trò ngày càng quan trọng trong đời sống chính trị của Nhật Bản”<sup>25</sup>. Đáp lại mong muốn của Đảng Cộng sản Việt Nam, Đảng Cộng sản Nhật Bản có thái độ thiện chí và nhiệt thành, tổ chức nhiều hoạt động phong phú để ủng hộ và giúp đỡ Việt Nam cả về chính trị, kinh tế và trên nhiều phương diện khác. Đối với các đề nghị giúp đỡ của Đảng Cộng sản Việt Nam, nếu là các yêu cầu đơn giản thì Đảng Cộng sản Nhật Bản có thể đáp ứng ngay, những yêu cầu khó đối với Đảng Cộng sản Nhật Bản như các vấn đề liên quan đến bí mật sản xuất hoặc công nghệ thì Đảng Cộng sản Nhật Bản thường không từ chối ngay mà đều cố gắng xem xét.

Quan hệ giữa Đảng Cộng sản Việt Nam với Đảng Cộng sản Nhật Bản là mối quan hệ khá đặc biệt - quan hệ giữa một đảng cầm quyền ở một nước đi theo con đường XHCN với một đảng chưa nắm chính quyền ở một nước tư bản. Tuy không phải là một đảng cầm quyền, song Đảng Cộng sản Nhật Bản đã phối hợp và giúp đỡ Đảng Cộng sản Việt Nam trên nhiều lĩnh vực hết sức hiệu quả. Sự giúp đỡ tích cực ấy đã khiến mối quan hệ giữa hai đảng trở thành yếu tố nòng cốt

trong quá trình Việt Nam thúc đẩy quan hệ về mặt Nhà nước với Nhật Bản.

Quan hệ giữa Đảng Cộng sản Việt Nam và Đảng Cộng sản Nhật Bản được bắt đầu khá sớm, là mối quan hệ mật thiết và đa dạng. Sự hợp tác không chỉ đơn thuần trong lĩnh vực chính trị như vốn thường thấy và phổ biến trong quan hệ của hai chính đảng, mà bao phủ nhiều lĩnh vực khác nhau, nhất là lĩnh vực kinh tế - kỹ thuật. Giữa hai Đảng, các cuộc viếng thăm lẫn nhau được xúc tiến một cách thường xuyên nhằm nắm bắt tình hình và thảo luận vấn đề hợp tác, giúp đỡ Việt Nam. Trước những đề nghị giúp đỡ về kinh tế và khoa học - kỹ thuật của Đảng Cộng sản Việt Nam, Đảng Cộng sản Nhật Bản đáp ứng một cách nhiệt tình, coi đó là một nghĩa vụ và vinh dự của một đảng chưa cầm quyền có thể cùng với đảng cầm quyền xây dựng đất nước<sup>26</sup>. Sự hợp tác, ủng hộ đó là rất quý báu và hiệu quả, giúp Việt Nam có thêm những yếu tố vật chất nhất định cùng một số kinh nghiệm về quản lý kinh tế.

Từ năm 1976, Đảng Cộng sản Nhật Bản có một số thay đổi căn bản trong quan điểm về những vấn đề lý luận cơ bản của chủ nghĩa Mác-Lênin, cụ thể là thay khái niệm “chủ nghĩa Mác-Lênin” thành “chủ nghĩa xã hội khoa học” và thay “chuyên chính vô sản” bằng “quyền lực của giai cấp công nhân”<sup>27</sup> - những thay đổi này khác với quan điểm nhận thức của Đảng Cộng sản Việt Nam, song điều đó đã không cản trở hai đảng phát triển mối quan hệ - điều khó thấy trong quan hệ của nhiều chính đảng khi có khác biệt quan điểm về một số vấn đề thuộc về nền tảng tư tưởng. Một trong những nguyên nhân của ưu điểm đó là Đảng Cộng sản Nhật Bản hành động theo nguyên tắc chỉ đạo các quan hệ quốc tế đã được xác định là “độc lập, tự chủ, bình đẳng, không can thiệp vào công việc nội bộ của nhau, thì dù có bất đồng vẫn đoàn kết quốc tế”<sup>28</sup>, Đảng Cộng sản Việt Nam hết

sức tránh động chạm đến những vấn đề gay gắt thuộc về quan điểm.

Bên cạnh những mặt mạnh, những điểm sáng trong quan hệ giữa hai đảng, quan hệ giữa hai đảng vẫn còn có những hạn chế. Điển hình là từ năm 1981 đến giữa năm 1983, do một số hiểu lầm, quan hệ giữa hai đảng chững lại và trở nên trầm lắng, Đảng Cộng sản Nhật Bản đã rút cơ quan đại diện tại Hà Nội về nước. Kênh liên lạc quan trọng cũng như đồng minh nhiệt thành ủng hộ Việt Nam trên chính trường Nhật Bản bị ảnh hưởng nghiêm trọng, tác động tiêu cực đến tiến trình phát triển quan hệ Việt - Nhật. Dù vậy, cần ghi nhận rằng, các hoạt động hợp tác về kinh tế, trao đổi, nghiên cứu học thuật giữa hai đảng vẫn liên tục diễn ra bất chấp sự giá băng và sự ngưng trệ trong hợp tác về chính trị - ngoại giao. Đến cuối năm 1983, khi hai đảng thấu hiểu nhau hơn, tình hình được cải thiện, quan hệ hợp tác giữa hai Đảng tiếp tục được vun đắp.

Ngoài ra, về phía Việt Nam, ở một số thời điểm, việc tổ chức tiếp nhận sự giúp đỡ của Đảng Cộng sản Nhật Bản còn chệch choạc, chưa thống nhất, nhiều khi coi nhẹ việc thông báo tình hình, đánh giá kết quả hợp tác dù đã được phía Đảng Cộng sản Nhật Bản yêu cầu, dẫn đến việc bỏ lỡ một số cơ hội hợp tác cũng như chưa tận dụng hết khả năng hợp tác với Đảng Cộng sản Nhật Bản. Hay do Đảng Cộng sản Nhật Bản không phải là đảng cầm quyền, khả năng còn hạn chế, trong khi đó về phía Việt Nam lại nêu lên những yêu cầu quá lớn, vượt khả năng khiến cán bộ của Đảng Cộng sản Nhật Bản lúng túng, rơi vào tình thế khó xử. Những bất cập như thế đã ảnh hưởng đáng kể đến hiệu quả và khả năng hợp tác giữa hai đảng; đồng thời, trong chừng mực nhất định, làm giảm bớt nhiệt tình giúp đỡ Việt Nam của Đảng Cộng sản Nhật Bản.

Mặc dù còn có những bất cập, hạn chế nhất định trong quan hệ giữa Đảng Cộng sản Việt Nam và Đảng Cộng sản Nhật Bản, song những thành

tự, ưu điểm trong quan hệ hai Đảng vẫn là điểm vượt trội. Kế thừa truyền thống và phát huy những thành tựu đã đạt được, quan hệ giữa hai đảng cho tới hiện tại vẫn tiếp tục tiến lên phía trước trên đường ray đã được hình thành trong quá khứ và cũng tương tự như trong giai đoạn 1975-1985, quan hệ giữa hai Đảng tiếp tục là chất keo bền chặt dính kết quan hệ Việt Nam - Nhật Bản.

1, 2. Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đảng Toàn tập*, Nxb CTQG, H, 2004, T. 37, tr. 617, 172

3. Ban Đối ngoại Trung ương: “Báo cáo chuyên đề năm về tình hình Nhật Bản, Đảng Cộng sản Nhật Bản và quan hệ với Việt Nam những năm 1982-1984 và 1986”, lưu tại Cục Lưu trữ, Văn phòng Trung ương Đảng, KH: P82-01-3493, tr. 36

4. “Quan hệ giữa Nhật Bản và Việt Nam từ năm 1975 đến nay (quan hệ về mặt nhà nước)”, lưu tại Cục Lưu trữ, Văn phòng Trung ương Đảng, KH: P82-01-2455

5, 12. “Dự kiến chương trình hoạt động của đoàn Đại biểu dự Đại hội lần thứ XV Đảng Cộng sản Nhật Bản”, lưu tại Cục Lưu trữ, Văn phòng Trung ương Đảng, KH: P82-01-2437

6. Theo tài liệu của Đảng Cộng sản Nhật Bản, Đảng Cộng sản Việt Nam và Đảng Cộng sản Nhật Bản có quan hệ gián tiếp từ năm 1932, (xem: Quan hệ giữa Nhật Bản và Việt Nam từ năm 1975 đến nay (quan hệ về mặt nhà nước), lưu tại Cục Lưu trữ, Văn phòng Trung ương Đảng, KH: P82-01-2455)

7. “Lời chào mừng Đại hội Đảng lần thứ IV Đảng Lao động Việt Nam của đồng chí Fuwa”, lưu tại Cục Lưu trữ, Văn phòng Trung ương Đảng, KH: P82-01-1141

8. Đảng Cộng sản Việt Nam không cử đại diện tham dự Đại hội lần thứ XVI (1982) của Đảng Cộng sản Nhật Bản vì từ năm 1981 đến giữa 1983, do có một số khúc mắc liên quan đến vấn đề quan hệ với Liên Xô, đến việc Việt Nam phê phán Đảng Cộng sản Italia... nên quan hệ giữa hai Đảng có phần giảm sút

9. “Phát biểu của đoàn Đại biểu Đảng Cộng sản Việt Nam tại cuộc mít tinh chào mừng Đoàn”, lưu tại Cục Lưu trữ, Văn phòng Trung ương Đảng, KH: P82-01-2435

10, 11. “Kế hoạch tuyên truyền về Đại hội lần thứ XV Đảng Cộng sản Nhật Bản”, lưu tại Cục Lưu trữ, Văn phòng Trung ương Đảng, KH: P82-01-2437

13, 15, 27. “Một số nét chính về Nhật Bản và Đảng Cộng sản Nhật Bản gần đây”, lưu tại Cục Lưu trữ, Văn phòng Trung ương Đảng, KH: P82-01-2455

14. Đây là tờ báo ngày, cơ quan ngôn luận của Trung ương của Đảng Cộng sản Nhật Bản

16. Xem: “Diễn văn của Đoàn ta tại cuộc mít tinh chào mừng các đoàn Đại biểu đảng anh em dự Đại hội lần thứ XV Đảng Cộng sản Nhật Bản”, lưu tại Cục Lưu trữ, Văn phòng Trung ương Đảng, KH: P82-01-2437

17. Chính phủ Nhật Bản đòi Chính phủ Việt Nam trả những món nợ do Việt Nam Cộng hòa để lại là 16 tỷ yên, song nguyên tắc của Việt Nam là không kế thừa nợ của chính quyền cũ. Tuy nhiên, đến năm 1978, hai Chính phủ đã giải quyết xong vấn đề nợ này theo phương thức: Nhật Bản viện trợ không hoàn lại cho Việt Nam 16 tỷ Yên chia làm 4 năm, cho vay 20 tỷ Yên trong 2 năm với lãi suất thấp, tới năm 2004, Việt Nam sẽ thanh toán cho Nhật Bản 22,8 tỷ Yên (Ban Đối ngoại Trung ương: “Báo cáo chuyên đề năm về tình hình Nhật Bản, Đảng Cộng sản Nhật Bản và quan hệ với Việt Nam những năm 1982-1984 và 1986”, lưu tại Cục Lưu trữ, Văn phòng Trung ương Đảng, KH: P82-01-3493)

18, 22, 26. “Một số nét về Đảng Cộng sản Nhật Bản (1979)”, lưu tại Cục Lưu trữ, Văn phòng Trung ương Đảng, KH: P82-01-2455

19. “Thư của Ban Chấp hành Đảng Cộng sản Nhật Bản gửi Trung ương Đảng Cộng sản Việt Nam”, lưu tại Cục Lưu trữ, Văn phòng Trung ương Đảng, KH: P82-01-2437

20, 21. “Nội dung thông báo của đồng chí Tsuchitani, Giám đốc công ty VELK”, lưu tại Cục Lưu trữ, Văn phòng Trung ương Đảng, KH: P82-01-3492

23, 25. “Một số nét về Đảng Cộng sản Nhật Bản (1980)”, lưu tại Cục Lưu trữ, Văn phòng Trung ương Đảng, KH: P82-01-2437

24. “Một số ý kiến của đồng chí Sato về quan hệ với ta”, lưu tại Cục Lưu trữ, Văn phòng Trung ương Đảng, KH: P82-01-3492

28. Nihon Kyōsantō. Taikai: *The 15th Congress of the Japanese Communist Party: Atami, Feb. 26-March 1, 1980*, Tokyo: Central Committee of the Japanese Communist Party, 1980, p.136.